

Nieuwdorperweg 44 en 65 in Reeuwijk-Dorp, gemeente
Bodegraven-Reeuwijk

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een
verkennend booronderzoek

N. de Jonge
J. Huizer

Colofon

ADC Rapport 3106

Nieuwdorperweg 44 en 65 in Reeuwijk-Dorp, gemeente Bodegraven-Reeuwijk
Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteurs: N. de Jonge, J. Huizer

In opdracht van: VOSPlan Vastgoedontwikkeling B.V.

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 16 juli 2012

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: concept 13-02-2020

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
C.Y. Burnier

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding en administratieve gegevens	6
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Doelstelling en vraagstelling	7
2.2 Methodiek	7
2.3 Resultaten	7
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	11
3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	11
3.1 Plan van Aanpak	11
3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	12
3.3 Conclusies	13
4 Aanbeveling	13
Literatuur	14
Geraadpleegd kaartmateriaal	14
Geraadpleegde websites	14
Lijst van afbeeldingen en tabellen	14
Bijlage 1 Boorgegevens	

Samenvatting

In opdracht van VOSPlan Vastgoedontwikkeling B.V. heeft ADC ArcheoProjecten in juni 2012 ten behoeve van de voorgenomen realisatie van nieuwbouwwoningen een bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op de locatie Nieuwdorperweg 44 en 65 te Reeuwijk (gemeente Bodegraven-Reeuwijk).

Op basis van het bureauonderzoek werden op het Hollandveen Laagpakket resten van huisplaatsen uit perioden vanaf de Late Middeleeuwen verwacht, welke mogelijk zouden kunnen zijn aangetast door recente bodemingrepen.

Teneinde deze verwachting te toetsen werd in het plangebied verkennend booronderzoek uitgevoerd.

Hieruit bleek inderdaad sprake te zijn van aanwezige verstoringen van de bodem, onder meer bestaande uit een opgebracht grindig puinpakket (op no. 44). Daaronder was sprake van bosveen (Hollandveen Laagpakket) met plaatselijk een oorspronkelijke bouwvoor.

ADC ArcheoProjecten adviseert om bij de werkzaamheden niet dieper te graven dan het opgebrachte grind/puinpakket (no. 44) en in geen geval te graven in de oorspronkelijke (veen)ondergrond. Onder deze voorwaarde kan het terrein vrij worden gegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

In het voorliggende rapport wordt een onderzoek beschreven waarvoor de volgende administratieve gegevens gelden:

Oprichtgever:	VOSPlan Vastgoedontwikkeling B.V.
Soort onderzoek:	Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek
Aanleiding:	woningbouwplan
Locatie:	Nieuwdorperweg 44 en 65
Plaats:	Reeuwijk-Dorp
Gemeente:	Bodegraven-Reeuwijk
Provincie:	Zuid-Holland
Kadastrale gegevens:	Sectie B, perceel 3760 (no. 65)
Kaartblad:	31C
Oppervlakte plangebied	2,19 ha
Coördinaten:	107.660 / 452.070 107.710 / 452.020 107.450 / 451.900 107.470 / 452.980
Bevoegde overheid:	Gemeente Bodegraven-Reeuwijk
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Dhr. P. Rouing, mevr. I. Froger
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	52446
Auteurs:	N. de Jonge, J. Huizer
Projectmedewerker(s):	J. Huizer
Autorisatie:	C.Y. Burnier
Periode van uitvoering:	Juni 2012
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identificer.nl/?identificer=urn:nbn:nl:ui:13-mppz-nr

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid valt het plangebied in de zone met komafzettingen op veen met een lage verwachting voor de periode tot de Late Middeleeuwen maar een hoge verwachting voor latere perioden langs ontginningsassen (zie afb. 4). Het advies is: langs ontginningsassen een bureauonderzoek uitvoeren naar informatie over historische bebouwing. Indien relevante intacte resten verwacht kunnen worden mogelijk gevolgd door een booronderzoek, proefsleufonderzoek of archeologische begeleiding. Indien geen sprake is van historische bebouwing gelden voor deze zone in principe geen restricties ten aanzien van geplande ingrepen. Uitzondering hierop zijn uiteraard reeds bekende archeologische vindplaatsen.¹ Om in deze zone een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).² Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Bodegraven-Reeuwijk heeft voor zover bekend echter geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld.³ Dit onderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

¹ www.bodegraven-reeuwijk.nl

² SIKB 2010.

³ Website gemeente (www.bodegraven-reeuwijk.nl) levert geen gegevens op.

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?
 - Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
 - Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 500 m rondom het plangebied.

In het plangebied zijn de volgende ingrepen gepland:

Aard ingreep:	Bouw woningen, sloop achterliggende stallen op no. 65
Wijze fundering:	Op palen
Onderkeldering:	nee
Diepte bodemverstoring:	Ontgraving vindt niet plaats in de oorspronkelijke bodem, alleen opgebracht materiaal wordt verwijderd
Oppervlakte bodemverstoring:	Nog onbekend
Verwachte wijziging grondwaterstand:	Onbekend, maar waarschijnlijk te verwaarlozen
Toekomstige ligging boven- en ondergrondse infrastructuur:	Zie afb. 4
Toekomstige ligging verharding:	Ter plaatse van de aan te leggen straten, zie afb. 4

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologische overzichtskaart van Nederland ⁴ (1:600.000)	Hollandveen Laagpakket op Laagpakket van Wormer (Formatie van Naaldwijk); veen op zeelei en –zand (Ni2)
Geomorfologische kaart van Nederland ⁵ (1:50.000)	Bebouwd, de bebouwde kom ligt in een ontgonnen veenvlakte (1M46)
Bodemkaart van Nederland ⁶ (1:50.000)	Koopveengronden bestaande uit bosveen of eutroof broekveen (hVb) met een toemaakdek van 20 tot 50 cm dik
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ⁷	Maaiveldhoogte varieert van 1,7 tot 2,4 m -NAP

Nederland heeft tijdens het Kwartair meerdere ijstijden gekend. De voorlaatste ijstijd, het Saalien, liep van ongeveer 370.000 jaar geleden tot 130.000 jaar geleden.⁸ Tijdens de laatste periode van het Saalien (200.000-130.000 jr. geleden) bereikte het Scandinavisch landijs zijn maximale uitbreiding in Midden-Nederland. Hierbij werden door opstuwing van de ondergrond de grote stuwwallen van de Utrechtse Heuvelrug, Veluwe, Nijmegen en het Montferland gevormd.⁹ Tijdens het Weichselien, dat liep van ongeveer 115.000 tot 10.000 jaar geleden, breidde het landijs zich weer sterk uit maar bereikte Nederland niet meer. Door de uitbreiding van de ijskappen daalde de zeespiegel tot ongeveer 110 m beneden de huidige zeespiegelstand. De lage zeespiegelstand zorgde dat het klimaat in Nederland een uitgesproken continentaal karakter kreeg. Dit werd gekenmerkt door koude en droge omstandigheden en een open vegetatie met struiken en kruiden, de zogenaamde toendravegetaties. De open vegetatie zorgde er voor dat op grote schaal zandverstuivingen konden plaatsvinden als gevolg van de overheersende westelijke wind die vrij spel kreeg door de kale en droge omstandigheden. De afzettingen die hierbij gevormd werden worden ook wel dekzanden genoemd. Dekzanden bestaan uit geresedimenteerd lokaal tot regionaal sediment. Dit dekzand bevindt zich in het onderzoeksgebied in ieder geval dieper dan 5 m –mv.¹⁰

Ongeveer 10.000 jaar geleden ging de laatste ijstijd over in de relatief warme periode waarin we ons nu bevinden, het Holoceen. Deze temperatuurstijging had tot gevolg dat de ijskappen uit het Weichselien langzaam begonnen af te smelten. De vegetatie veranderde van een open, koudeminnende vegetatie naar een gesloten berkenbos.¹¹

⁴ De Mulder, *et al.* 2003.

⁵ Maarleveld 1975.

⁶ Stichting voor Bodemkartering 1969.

⁷ <http://www.ahn.nl/viewer>

⁸ De Mulder, *et al.* 2003.

⁹ Berendsen 2004.

¹⁰ Conclusie aan de hand van de boorgegevens uit: Engelse & van der Staak-Stijnman, 2005

¹¹ Berendsen 2004.

De huidige kustlijn kreeg gestalte door de vorming van strandwallen onder invloed van golfwerking en zeestromingen. Door de vorming van strandwallen kon zich achter deze natuurlijke kustbarrière een betrekkelijk rustig lagunair milieu vormen. De beschermende werking van de strandwallen zorgde ervoor dat de grondwaterspiegel steeg, de lagune kon verzoeten en veenvorming op kon treden. Tevens zorgde de accumulatie van riviersedimenten van de Rijn ervoor dat grote overstromingsvlakten ontstonden die vrijwel het gehele jaar onder water bleven staan. Het plangebied ligt ter hoogte van de in de ondergrond aanwezige Benschop-stroomgordel. Eerder uitgevoerd booronderzoek heeft dit echter nog niet kunnen vast stellen.¹²

Het veen dat op de pleistocene dekzanden ontstond, wordt gerekend tot de Formatie van Nieuwkoop. Veen is een opeenhoping van min of meer gehumificeerde plantenresten en onderscheid zich van andere sedimenten in die zin dat het van niet-minerale (niet-klastische) samenstelling is. Hierdoor kan veen direct iets zeggen over het afzettingsmilieu.

In het plangebied komen koopveengronden voor. Het woord koop is een middeleeuwse ontginningsterm uit het Utrechts-Hollandse veengebied.¹³ Veengronden zijn gronden die binnen 80 cm –mv een meer dan 40 cm dikke laag moerig materiaal bevatten. Veel van deze gronden hebben een toemaakdek. Dit is een pakket grond bestaande uit stadsafval vermengd met bagger, zand en stalmest, dat werd opgebracht om de slappe veenbodem op te hogen en te verstevigen. De laagdikte varieert van enkele centimeters tot maximaal 50 cm.

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (zie afbeelding 3):

Onderzoeksnr	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
15036	Bureau-/booronderzoek	Geen Benschop stroomgordel aangetroffen, alleen stadsafval.	Het plangebied is vrijgegeven
38167	Bureauonderzoek	Ter hoogte vd huidige bebouwing kleine kans op archeologische resten a.g.v. huidige verstoringen, zuidelijke strook vh plangebied niet bekend of hier bebouwing heeft gestaan	In de zuidelijke strook een aantal verkennende boringen om vast te stellen of hier Laat Middeleeuwse bebouwing heeft gestaan
41733	Bureau-/booronderzoek	Geen aanwijzingen voor archeologische resten gevonden	Het plangebied is vrijgegeven

Gebouwde monumenten (monumentnummer)	Omschrijving	Adres	
MIPobj143628	boerderij	Nieuwdorperweg 65	Bouwkunst van cultuurhistorische waarde

In ARCHISII zijn voor het onderzoeksgebied geen AMK-terreinen, waarnemingen en vondstmeldingen geregistreerd.

Direct ten westen van het plangebied, aan de Dorpsweg 13-15, is een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd.¹⁴ Op basis van het bureauonderzoek werden in het gebied bewoningssporen vanaf het Mesolithicum op of in de top van de afzettingen van de Benschop-stroomgordel verwacht. Tijdens het veldonderzoek is tot de geboorde einddiepte van 5 m –mv de stroomgordel niet aangetroffen. Tijdens het veldonderzoek zijn alleen archeologische indicatoren aangetroffen uit de 17^e tot 19^e eeuw die worden geïnterpreteerd als stadsafval. Een vervolgonderzoek werd daarom niet noodzakelijk geacht. Direct

¹² Engelse & Staak-Stijnman 2005.

¹³ Toelichting op bodemkaart 31 West.

¹⁴ Engelse & Staak-Stijnman 2005. ARCHIS onderzoeksmelding 15036.

ten zuiden hiervan is in 2011 eveneens een bureau- / booronderzoek uitgevoerd.¹⁵ Ook hier werd geen aanleiding gezien tot aanpassingen in de voorgenomen bouwplannen op de onderzoekslocatie.

Direct ten oosten van het plangebied, aan de Nieuwdorperweg 40 en 42, is een bureauonderzoek uitgevoerd.¹⁶ In het plangebied werden archeologische resten verwacht van bebouwing die is gerelateerd aan de ontginning van het veengebied in de 13^e eeuw of later. Het deel van het plangebied ter hoogte van de huidige bebouwing is in ieder geval vanaf begin 19^e eeuw bebouwd geweest. Volgens de bevoegde overheid is de kans echter klein nog intacte resten aan te treffen van deze oudere bebouwing als gevolg van huidige verstoringen. Voor de zuidelijke strook is niet met zekerheid te zeggen of hier in het verleden bebouwing heeft gestaan. Op grond hiervan werd geadviseerd in de zuidelijke strook een aantal verkennende boringen uit te voeren en ter hoogte van de huidige bebouwing geen vervolgonderzoek uit te voeren..

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Rhenolandiae et Amstellandiae, kaart van Johan Blaeu	1645	Het dorp <i>Oude Reewijck</i> is afgebeeld met de Nieuwdorperweg. Bestaande bebouwing is op deze kaart moeilijk af te lezen.
Kadastrale minuut ¹⁷	1811-1832	Bebouwing met erf
Topografische kaart ¹⁸	1849	Bebouwing met erf
Bonnekaart ¹⁹	1878-1914	Bebouwing met erf
Topografische kaart ²⁰	1959-1981	Bebouwing met erf

Reeuwijk-Dorp is een 13e eeuwse ontginningsnederzetting, die in het Utrechts-Hollands veengebied gelegen is. De Nieuwdorperweg vormde één van de ontginningsassen waarlangs het veengebied werd ontgonnen. Zoals nog op de Bonnekaart uit 1878 is te zien (afb. 4), was de bebouwing geconcentreerd in een enkele tientallen meters brede strook langs deze assen. Op de archeologische beleidskaart van de gemeente, waarop deze ontginningsassen zijn aangegeven, worden tevens zones afgebeeld waar volgens historisch kaartmateriaal sprake is van bebouwing. Dat is onder meer het geval in het plangebied (afb. 5).

Van de plaatsnaam Reeuwijk wordt voor het eerst melding gemaakt in 1280 als *Rewike*, in 1333 als *Rewic* en in 1509 als *Reedwijck*.²¹ De betekenis van de plaatsnaam stamt af van het woord *wijk*, dat 'nederzetting' betekent, en het woord *ree*, dat 'grenssloot of greppel' betekent. De toevoeging Dorp, bij de plaatsnaam Reeuwijk-Dorp dient ter onderscheiding van Oud-Reeuwijk dat ten oosten van Reeuwijk-Dorp is gelegen.

2.3.5 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel in gebruik als bebouwing met achterliggend erf. Het terrein rond Nieuwdorperweg 44 is verhard met asfalt.

Op basis van de opgevraagde gegevens met betrekking tot de milieuhygiënische situatie in het plangebied kan worden geconcludeerd dat er ten westen van het woonhuis op no. 65 sprake is van een sterk verontreinigde slootdemping. Op het moment van schrijven was voor het andere perceel nog geen rapport beschikbaar.

¹⁵ ARCHIS onderzoeksmelding 41733.

¹⁶ De Jonge & Van der Zee 2009. ARCHIS onderzoeksmelding 38167.

¹⁷ www.watwaswaar.nl

¹⁸ Wolters Noordhoff Atlasproducties 1990.

¹⁹ Bureau Militaire Verkenningen, diverse jaargangen.

²⁰ www.watwaswaar.nl

²¹ Van Berkel & Samplonius 2007.

In het kader van het onderzoek zijn gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen opgevraagd bij het KLIC. Uit de hierop ontvangen gegevens blijkt dat er in het te onderzoeken deel geen relevante kabels en leidingen te verwachten zijn.

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag *“Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?”* kan als volgt worden beantwoord:

In het hele plangebied kunnen archeologische resten worden verwacht vanaf de Late Middeleeuwen. De resten worden verwacht aan en direct onder het maaiveld. De resten zullen voornamelijk bestaan uit resten van funderingen, houtbouw, waterputten, beerputten, greppels, afvalkuilen, ophogingspakket etc. van Laat Middeleeuwse bebouwing langs de ontginningsas, gerelateerd aan de ontginning van het veengebied uit de 13e eeuw of later.

De vondstenlaag van deze resten wordt verwacht tot ca. 100 cm beneden het maaiveld. Diepe sporen kunnen onder dit niveau aanwezig zijn. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de boven het hoogste grondwaterpeil (1 m – mv) heersende relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Andere type indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk matig goed geconserveerd. De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextypen en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

Door opeenvolgende bouwactiviteiten vanaf het eind van de 20e eeuw moet er ter hoogte van de bestaande bebouwing echter rekening mee worden gehouden, dat eventuele Laat Middeleeuwse resten slechts fragmentarisch aanwezig zullen zijn.

De beantwoording van de overige onderzoeksvragen is als volgt:

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*
Nee
- *Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?*
Een verkennend booronderzoek

3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.1 Plan van Aanpak

3.1.1 Inleiding

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting, zoals deze is geformuleerd in par. 2.4. Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend booronderzoek. Op 18 juni 2012 werd een Plan van Aanpak opgesteld, waarin de werkwijze van het onderzoek werd vastgelegd.

Omdat op deze locatie een type archeologische vindplaatsen wordt verwacht dat zich door middel van een booronderzoek niet goed laat opsporen is het doel van dit onderzoek het verkennen van de bodemopbouw. Daarmee toetsen we voor eventuele archeologische vindplaatsen de volgende delen van de gespecificeerde verwachting:

1. de landschappelijke en/of geologische context van eventuele archeologische vindplaatsen
2. de diepteligging ervan
3. de conservering

Dit leidt voor onderhavig onderzoek tot de volgende hypothesen:

- Ad 1. In het plangebied bevindt zich veen met daarop resten van huisplaatsen
- Ad 2. Dit niveau ligt nabij het maaiveld

Ad 3. Dit niveau is niet aangetast door recente bodemverstoringen.

Door het uitvoeren van dit verkennend booronderzoek kan alsnog een uitspraak worden gedaan over de vraag of, en zo ja, waar er al dan niet nog archeologische resten worden verwacht in het plangebied.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld:

- Is / zijn de hierboven genoemde hypothese(n) juist?
- Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?
- Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
- Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

3.1.2 Uitvoeringsplan veldwerkzaamheden

Voor het vaststellen van de juistheid van de in par. 3.1.2 genoemde hypothesen is de volgende onderzoeksmethode het meest geschikt:

Aantal boringen:	11
Boorgrid:	Voor zover mogelijk in 50/40 grid
Diepte boringen:	Maximaal 2m -mv
Boormethode:	Edelman met diameter 7cm / guts met diameter 3cm (handmatig)
Bemonstering:	Versnijden en/of verbrokkelen

De bodemtextuur en archeologische indicatoren worden beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.²² De X- en Y-coördinaten worden bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met behulp van een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van de topografische kaartserie 1 : 25.000 aan de hand van hoogtegegevens geleverd door de opdrachtgever.

3.1.3 Monsternameplan

Relevante archeologische indicatoren en/of bodemlagen worden bemonsterd.

3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.2.1 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 5. De boorgegevens worden gepresenteerd in Bijlage 1.

Pakket	Diepte (cm –mv)	Omschrijving	Interpretatie
1	0-ca. 65	Grindig veen met puinresten	Omgewerkt/verharding
2	Ca. 40-75	Zwak zandig veen, plaatselijk zwak grindig	Bouwvoor
3	Ca. 75-150	Mineraalarm bosveen	Hollandveen Laagpakket

Pakket 1 is in alle boringen (1-7) op Nieuwdorperweg 44 en bovendien in boringen 9 en 10 van no. 65 aangetroffen. Op no. 44 maakt dit pakket deel uit van de aanwezige puinverharding, maar ook op no. 65 werd dit pakket plaatselijk aangetroffen (onder een ca. 35 cm dik pakket ophoogzand). Pakket 2 bestaat uit donkerbruin zwak zandig veen en is in de boringen 1, 3, 4, 11 en 12 aangetroffen. Het is geïnterpreteerd als bouwvoor.

Daaronder bevindt zich het onveraaarde veen, bosveen (Hollandveen Laagpakket, Formatie van Nieuwkoop).

²² Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

In boring 2 werd dit veen niet aangetroffen, maar in plaats daarvan bevond zich tot 140 cm –mv sterk zandig veen. Het betreft hier zeer waarschijnlijk een recentelijk opgevulde sloot, aangezien dit punt zich in het verlengde van een nog watervoerende sloot bevindt.

Tenslotte bleek in boring 9 sprake te zijn van omwerking tot 110 cm –mv; hier werden onder meer klei- en zandlagen in het veen aangetroffen. Of het hier gaat om recentelijke omwerking is niet duidelijk.

3.2.2 Interpretatie

De natuurlijke ondergrond bestaat in ieder geval tot de einddiepte van de verrichte boringen uit bosveen (Hollandveen Laagpakket, Formatie van Nieuwkoop). Hierop is een iets zandige bouwvoor ontwikkeld, maar deze is door recente ingrepen (aanbrengen puinverhardingen, verstoringen) deels verdwenen.

3.3 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?*

De hypothesen zijn deels juist. Inderdaad bestaat de natuurlijke ondergrond uit veen. Dit veen komt van nature tot aan het maaiveld voor, maar wordt in het plangebied op veel plaatsen (in ieder geval op no. 44) bedekt door een grindpakket van ca. 65 cm dik. Eventuele resten van huisplaatsen kunnen zijn aangetast door de aanwezige bodemverstoringen.

- *Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?*
- Nee.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*

Ja. Volgens de huidige bouwplannen zal er niet gegraven worden in het archeologisch relevante niveau. Aantasting vindt hooguit plaats door het aanbrengen van heipalen, maar de hierbij optredende verstoring is in oppervlakte relatief gering.

4 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om bij de werkzaamheden niet dieper te graven dan het opgebrachte grind/puinpakket (no. 44) en in geen geval te graven in de oorspronkelijke (veen)ondergrond. Onder deze voorwaarde kan het terrein vrij worden gegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: *Grote historische atlas van Nederland, 1:50.000, deel 1 West-Nederland 1839-1859*. Groningen.
- Berendsen, H.J.A., 2004: *Fysische Geografie van Nederland, deel 1: De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Assen.
- Berkel, G. van & K. Samplonius, 2007: *Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie*. Utrecht.
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Engelse, R.F. & S. van der Staak-Stijnman, 2005: *Verkennd archeologisch onderzoek Reewal en Dorpsweg (Reesvelt) te Reeuwijk-Dorp*. . (Rapport A05-572-I, ArcheoMedia BV.).
- Jonge, N. de & R.M. van der Zee, 2009: *Nieuwdorperweg 40 en 42 te Reeuwijk*. Amersfoort (ADC Rapport 2154).
- Maarleveld, G.C., Rijks Geologische Dienst, 1975: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1 : 50.000. Blad 31 West Utrecht*. Opname o.l.v. G.C. Maarleveld. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong (red.), 2003: *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten (Geologie van Nederland deel 7).
- Nederlands Normalisatie-Instituut, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- SIKB, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- Stichting voor Bodemkartering, 1969: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 31 West Utrecht*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Geraadpleegd kaartmateriaal

Bureau Militaire Verkenningen, 1878, 1881, 1888, 1894, 1914: *Reeuwijk, blad 461, 1:25.000*.

Geraadpleegde websites

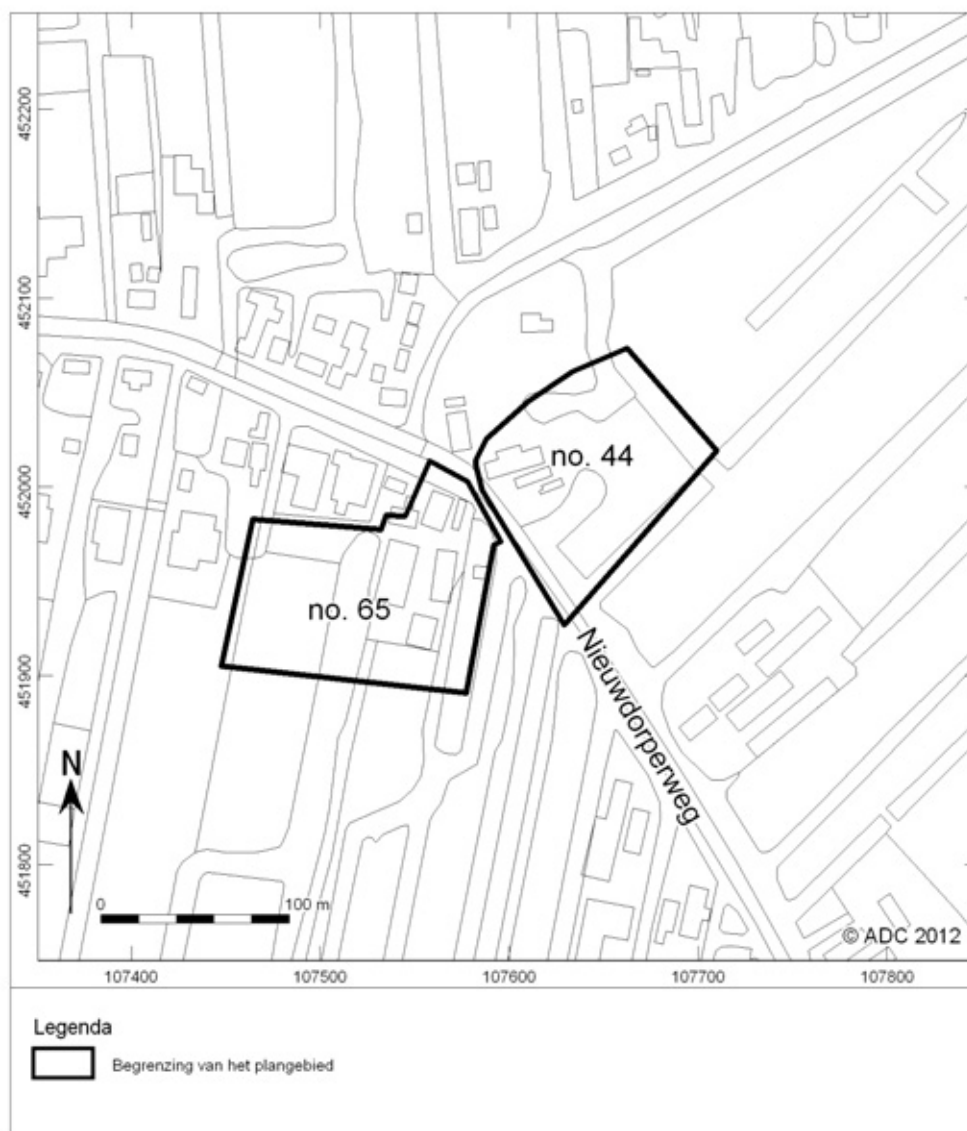
<http://archis2.archis.nl>
<http://www.ahn.nl/viewer>
<http://www.kich.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

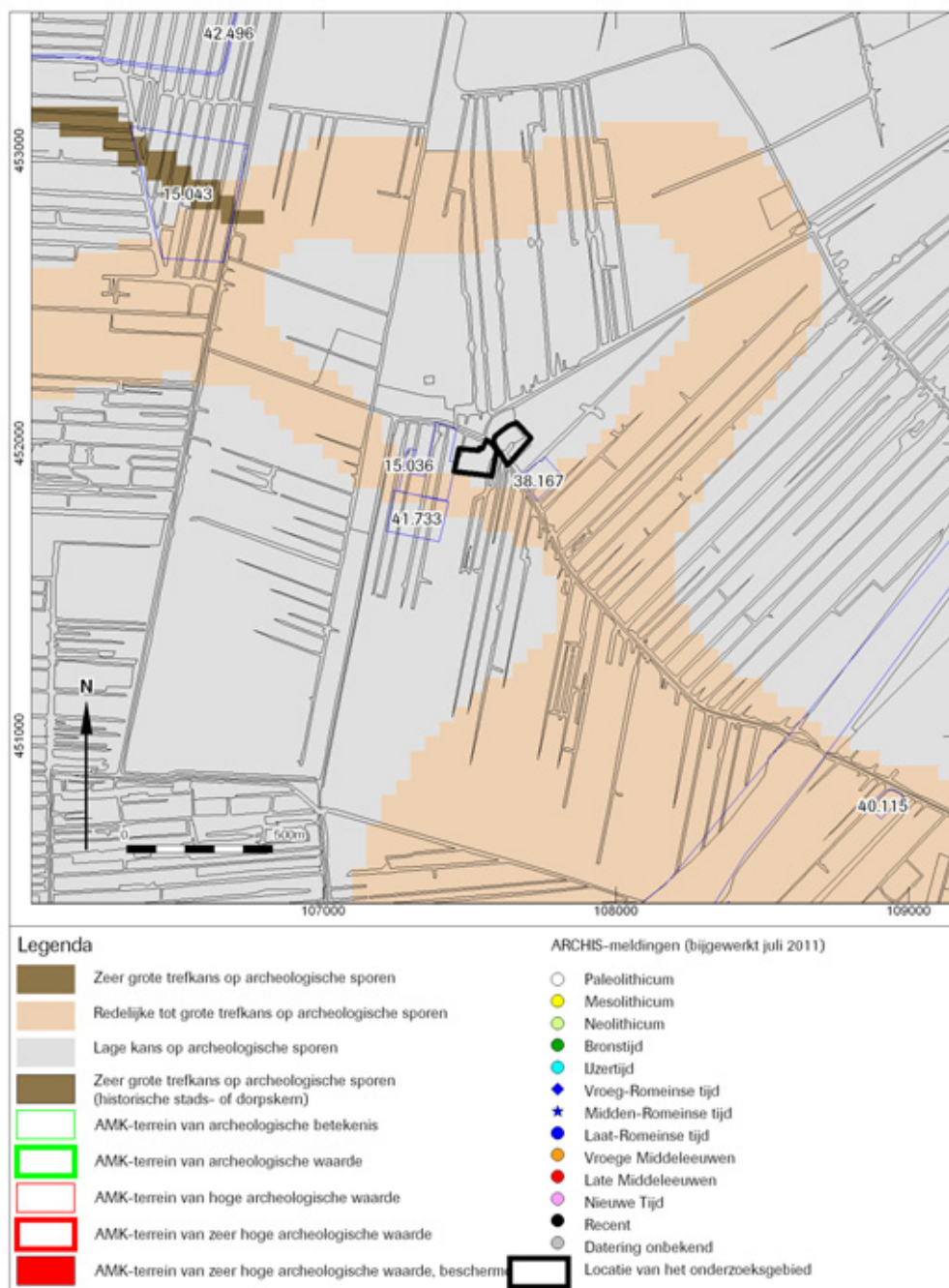
- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 4 Impressie van de bouwplannen en de archeologische beleidskaart van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk
Afb. 5 Bonnekaart uit 1878
Afb. 6 Boorpuntenkaart

Afb. 1 Locatie van het plangebied

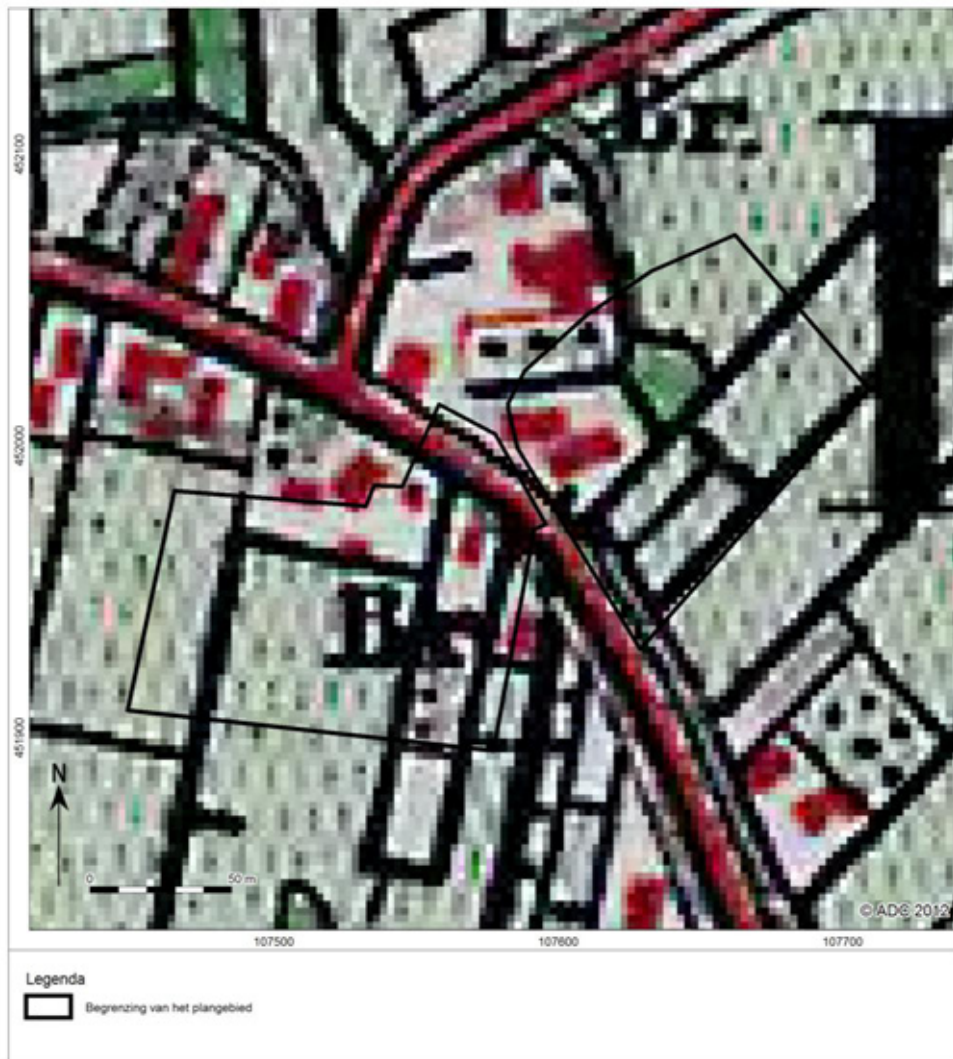
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

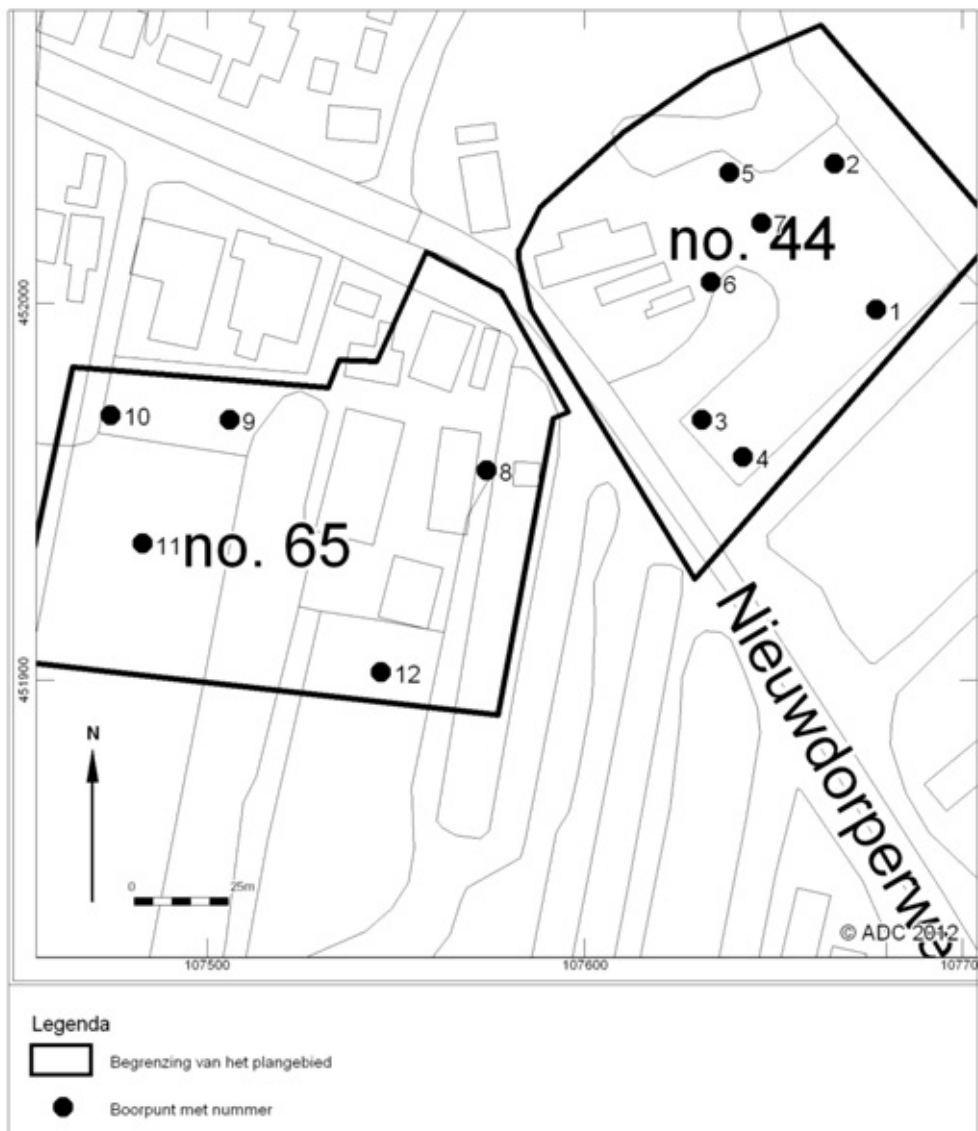
Afb. 3 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 4 Impressie van de bouwplannen

Afb. 5 Bonnekaart uit 1878

Afb. 6 Boorpuntenkaart

Bijlage 1

nummer	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	antropogene bijmengingen	overig
1	0	40	veen	zwak zandig;matig grindig		donker-bruin	kalkloos		omgewerkte grond
	40	70	veen	zwak kleiig		donker-bruin	kalkloos		
	70	150	veen	mineraalarm		bruin	kalkloos		bosveen
2	0	60	veen	zwak zandig;sterk grindig		donker-bruin	kalkloos	veel puinresten	opgebrachte grond
	60	140	veen	sterk zandig		donker-grijs	kalkloos		slootvulling
3	0	45	veen	zwak zandig;zwak grindig		donker-bruin	kalkloos	spoor puinresten	omgewerkte grond
	45	55	veen	zwak kleiig		donker-bruin	kalkloos		
	55	150	veen	mineraalarm		bruin	kalkloos		bosveen
4	0	35	veen	sterk zandig;matig grindig		donker-bruin	kalkloos	weinig puinresten	omgewerkte grond
	35	75	veen	zwak kleiig		donker-grijs-bruin	kalkloos		
	75	150	veen	mineraalarm		bruin	kalkloos		bosveen
5	0	40	veen	zwak zandig;zwak grindig		donker-bruin	kalkloos	spoor puinresten	omgewerkte grond
	40	150	veen	mineraalarm		donker-bruin	kalkloos		bosveen
6	0	70	veen	zwak zandig;sterk grindig		donker-grijs-bruin	kalkloos	veel puinresten	omgewerkte grond
	70	150	veen	sterk zandig		bruin	kalkloos		
7	0	30	zand	zwak siltig	matig grof	grijs	kalkloos		zeer kleine spreiding;opgebrachte grond
	30	70	veen	zwak zandig;zwak grindig		bruin	kalkloos		zeer veel takjes,elastiek;omgewerkte grond
	70	110	veen	sterk zandig		bruin	kalkloos		veel zandlagen;weinig kleilagen;omgewerkte grond
8	110	150	veen	mineraalarm		bruin	kalkloos		bosveen
	0	40	zand	zwak siltig	matig grof	grijs	kalkloos		matig kleine spreiding;opgebrachte grond
	40	90	veen	zwak zandig;zwak grindig		donker-bruin	kalkloos		aw met loodglazuur
9	90	110	veen	mineraalarm		bruin	kalkloos		bosveen;veel hou
	0	40	veen	zwak zandig		donker-bruin	kalkloos		bosveen;bouwvoor
10	40	150	veen	mineraalarm		bruin	kalkloos		bosveen
	0	35	zand	zwak siltig	matig grof	grijs	kalkloos		matig kleine spreiding;opgebrachte grond
	35	80	veen	zwak zandig		donker-bruin	kalkloos		bosveen;bouwvoor
11	80	189	veen	mineraalarm		bruin	kalkloos		bosveen

